ŞЬN

Nomer эrttee 10 kэp.

Pygy telegejniŋ proletarlarь polgaş tarlatkan arattarь, kattьzьŋar!

TARN TK polgaş Profes Tэp cebileliniŋ organь

„Şьn“ solunnu cagьr эrttee:
Xuuzunda cagьrlarga:
1 сьlda . . 5 akş.—
6 ajda . . 3 akş.—
3 ajda . . 1 ak. 80.
3 ajdan kuđu cagьlga albas

Solun cagьdar cerler: Tэp xarьlzaa kontoru, ooŋ kэdee salbьrlarь polgaş poştaccьlarga cagьdar
Alban polgaş yletpyr cerleringe cagьrь:
1 сьlda . . . . 8 akşa
6 ajda . . . . 5 akşa
Taştьkkь corudar cagьlgalarь:
1 сьlda . . 10 akşa.
6 ajda . . 6 akşa
„ŞЬN“ solun redaksьzьnьŋ adrezi: Kьzьl-xooraj, Revolus şэly, Şetinkin kudumcuzu, pazьŋ № 2

1936 сьldьŋ
mart 11 xynynde
sreda № 21 (522)

Kьzьl-xoorajnьŋ RTO organizastarьnga

Kьzьl-xoorajnьn RTO organizastarьnga sagьnđьrarьm polza, kapitalistьq orannarda faşizmnьn ezeergep tyrymgejlэeri polgaş ak эlyrykcyler polza, azьlcьn angьnьŋ xeree teeş, amь-tьnьn xajьra cok pergen revoluscularnь azьbpile эlyrer, nazьnь-pile kara-pazьnga xoruur coruu ulam-na kedereen cyвe tэleede, Kьzьl-xoorajda RTO organizastarь azьlьn cer-le koşkađьp polвas tur. Cookta caa Germannьn RTO tэleezi kizi kezigyn tadьвьrь xaвьrьp algaş, oozun kara-pazьnda kinciletken revoluscu eş-эєrynge tuzalamcь kэrgyzyp corda, Germannьŋ faşistarь tudup algaş, ol kizini kezip xincektep эlyrgen tur.

1871 сьlda polgan proletar revoluzunun pir tugaar tэegylyq egezi polur—Parış komununun turaskalđьq ekki xyny po Mart ajnьŋ 18-te polur cyвe tэleede, Kьzьl-xoorajnьŋ xamьk RTO organizastarь am toraan peletkenir uzurluq

Ol xyn polza, pygy telegejnin jozuluq temisse cileringe RTO-nuŋ xyny polur uzurluq. Ol xynnyn tugajьnda xoorajnьŋ RTO organizastarь pottarьnьŋ tus tus cerleringe сьrьđьşkьn azьldarь corudar polgaş Pariş komununuŋ onza tэegylyq polurunuŋ tugajьn kezigynnerge tanьştьrar uzurluq.

RTO kezigyny kizi, ьjaap-la ьnđьq tэegylyq onza-onza xynnerni pilgen turar polgaş cer-le kapitalistьq orannarda kara-pazьnda kinciletken eş-эєrlerni todargaj pilgen turar uzurluq cyвe tэleede, RTO organizastarь surttaal tanьđьlga azьlьn corudar:

1) Tus tus RTO organizastarь klup, kьzьl-puluŋ cerleringe diagram, curuktar polgaş tэegylyq revoluscularnьŋ at-aldarьn curup piziir coruk cugula.

2) Akşa xэrengi сьr tugajьnda caa kezigynner elzidip kiireri cugula.

3) RTO tэleeleri ulustar RTO-nuŋ akşa xэrengizin kьlьnnađьr tugajьnda kezigynnerinin tadьвьrьn aj pyry xaвьrar coruk cugula polgaş ol xaвьrьp algan akşa kэpejeenden сьngьs-taa kэpejek samcьqdap polвas, эj şaanda coguur cerin-ce şilcidip turar.

4) Kazan tэegylyq xynner polganda-taa polgaş ekki tura-pile akşa kэpejek сьrda xoorajnьn RTO tэp Byrozundan cэpşeerel cok сьqđьnьp polвas.

5) Xoorajnьn şuptu RTO tэleeleringe idegep kaarьm polza, ysyynde ajьtkan slerge xamaarzьr cyylderni xerek kьrьnga kyys sedir poor-sler, ьncangaş po azьldarnьn tynnelin xьnap kэєr appaar tur.

Kьzьl-xoorajnьn RTO tэp вyrozunun targazь
AQBAAN.

TAR Kьzьl-xoorajnьŋ xereezennerinin pajьrlьq xuralьnga, MAR-nьŋ TAR-da Pyryn ergeliq tэleezi eş Komвu-captьŋ pajьrь

MAR-nьn TAR da olurar Pyryn ergeliq tэleezinden Tьвanьn Arattьn Revolustuq Namьnьŋ Tэp komitedinin Сьrьđьşkьn kildizinin targazь eş Tovariştajpile ulamcьlatpь-şaan, Mart ajnьŋ 8-tin xynyn taвarьştьr Mool Arat Ulustun xэj tymen malcьnkэşkyn arat xereezennerinin murnundan Slernin ulustun xэj tymen malcьn-kэşkyn arat xereezenneringe xa-tunmanьŋ revolustuq iziq pajьrьn cedirgeş, ilergejleerim polza:

Po Mart teer 3 ajnьn 8-tin xyny polza, pygy telegejnin yletpyrcin, taraaccьn xereezennerinden podunun erge şэleezi polgaş azьk-tuzazьn kamgalaarьnьn tэleezinde, tus-tuzunun tajzьnь polur—kargьs-ezergek xэrengittenner-pile temissezir kyş şьdalьn pyrytkep kэєr xyny myn polur tur.

Slernin TAR-nьŋ polgaş pistin MAR-nьŋ malcьn-kэşkyn xэj tymen arat xereezenneri polza, po Marttьŋ 8 caazьnьn uzur sorulgazьn koncuq idepkejlii-pile pilip, sьrьj xyreelep, pot-podunuŋ tuskaj tugurnaar coruun pьzьđar polgaş pottarьnьŋ azьlagьj, kultur polвaazьralьnьn pajdalьn telgeredirinin tэleezinde, kol sagьş salьp, pygy-le kyzyn pedider polza coguur.

Am yjede pygy telegejnin polgaş pydyn, carttьk kolonilarnьn xэj saja xereezenneri polza, tarlap xemdiir ezergek imperialistarnьŋ cyyl pyrynyn tarlaaşkьn-xemdiişkininin adaanga kaaş tapkьr aar tarlaldь xyleep, azьq pergeni edilep turar.

Karacangьs Oktaвr revoluzunuŋ accьzь-pile SSRE ulustuŋ yletpyrccin arattarьnьn xэj saja xereezenneri polza, ezergek-kargьs xэrengittennernin xolundan pyryn-mэzyn adьrьp, erler-pile pir tэmej erge şэleezin edilep, podunun sosialistiq politik—azьlagьj, kultur polвaazьralьnьn xereenge kirzip azьldap turar. Oorttan Oktaвr revoluzunun yrezi polgaş 11 сьldьŋ arattьŋ revoluzunuŋ temisseli, myn oon-pile turgustungan nam, cazaktьŋ po xaвьjaazь-pile pistin pir kezeeвis polur xэj tymen malcьn xereezenner polza, taştьkkьnьn imperialistarь polgaş feodal jozuzupile erlernin kulu poop coraan kaaş-kaaş cyyldyŋ aar tarlaldan adьrьp, erler-pile pir tэmej erge şэleeliq poop şьdaan polgaj.

Myn moorttan telegejnin revoluzunun polgaş podunuŋ yndezinnin revoluzunuŋ accь-xaвьjaazь-pile Slerniŋ Tьвa-Ulustuŋ xэj tymen xereezenneri polza, myn pir tэmej erge şэleezin tьp edilep turar tur. Slerniŋ Tьвanьn polgaş pistiŋ Mooldun erlken feodal jozunuŋ turguzuunun yjezinde kizinin xamьktьn adakkь tэeldiqge sanattьrьp, ulus tэre, xэj niittinin xereenge podu xэdelip sэs-taa sэqleer pajttьgaj, podunuŋ эq-oranьnьn azьlьngataa piccii-taa kirzir erge medel cok, эqnyŋ kulu, ozuk-paaştьŋ ajвьccьzь poop, onzazь-pile tarladьr, adьguuzun mal, et-xэrengi paraan-pile tэmej sadьqladьr turgan xэj tymen xereezenneri polza, am pot-pottarьnьn Arattьn revolustuq namь polgaş cazaanьŋ accьzь-pile po tarlaqdal cyderelдiŋ pajdalьndan pyryn-mэzyn adьrlьp, erler-pile pir tэmej erge şэleezin tьp şьdaan polgaş xereezenner polza, pottarьnьn эq, malьnьn azьl-agьjьnьn talazьpile erler-pile pir tэmej kirzip turarьn cer-le sэqlep cetpes tur.

Ulus tэre, xэj niittinin xereenge kandьq-taa ergeliq arattardan ьlgaвьr cok kirzip kyyssetcir ergeliq polgan polgaş mal-adьguuzun, et-paraan pile tэmej sadьqladьr coruk polza, xoojlu-pile kьzьg atlattьngan, paza tэp polgaş kэdee oran curttun cazakcagьrga, azьl-agьj, sadьq, yletpyrnyn cergeliq turguzuuşkunnardan egeleeş, Ulustun ystyky paaştaar cerleringe cedir songuldanьn polgaş tomujlaaşkьnьn cergeliq xarььssalgalьq polgaş эske-taa azьldarga coguur cergezi-pile kirzip kьlcьp turar.

Revolustun murnunda pistin ulustarnьŋ xereezenneri polza, karacangьs feodal jozunun turguzuuşkunu şazьn-mэrgyldyŋ karangь mugur syzyk idegelinge alzьp kinciledip, karangь yngyrge turganь-pile pir tэmej kandьq-taa сьrьđьşkьn polвaazьral cok turgan polza, am coguur cergezi-pile pot-pottarьnьn yndezinnin сьrьđьşkьn polвaazьralь polgaş yndezinnin yzyk piziinge эєrenip, taştьkkь, iştikkinin kandьq-taa pir surguulunga corup kizizip эєrengeni polza, xэj-xэjypile xэqcyp kelgen tьвьşkьnnar xэqcyidelerin temdeqlep ilergejleeş, lozuŋ poldurarьm polza:

Marttьn 8 zi mandьzьn!

Tьвa polgaş Mooldun revolustuq nam, cazaa mandьzьn!

Malcьn kэşkyn arattьn xereezenneri telgerezin!

Pygy telegejnin xereezenneri erge şэleezin pyryn tьвar polzun!

KOMBU-CAP.

Mart ajnьŋ 8-zin pajьrlap erttirgeni

Mart ajnьŋ 8-tiŋ xynynyŋ kezeekkiniŋ 7 şakta Profes kluвuŋga Kьzьl-xoorajnьŋ xereezenneriniŋ Mart 8-tiŋ tugajьnda pajьrlьq xuralь polgan.

Xuraldьŋ prezidiymyn, xyndylyq prezidiymyn soŋgaan soonda, Mart 8-tiŋ tugajьnda eş Tanjanьŋ iletkeli polgan. Iletkel soonda, eş Stalinga, Kominternanьŋ xereezenner sekreteriediŋge, paza Moolduŋ namьnьŋ Tэp komitedin-ce polgaş TAR-nьŋ nam, cazaaŋga pajьrlьq telegramnar corutkan.

Xural soonda, „totkar poop şьdaвaan“ tep attьq şii yngen.

3 talвьj cazap perdi

Pii-xem kozuununuŋ Sesserliq sumuzuŋga cutka udur azьl corudup kelgen şeriqniŋ komandiri eş Oolak, pir pьzancьlьq po сьldьn 2 ajda kelgeş, yş talвьj cazap perdi.

Oon pireezin Picce-pajaŋ-kolda Oolak menee tuzalap perdi. Ooŋ-pile 8 ineemde cer ezip perip, azьrap tur-men.

Aratkor Oolak.

Moskva, eş Stalinga

TAR-nьŋ Kьzьl-xoorajnьŋ pygy xereezenneri polgaş arat conu pygy telegejniŋ xereezennerinin ekki xyny—Marttьŋ 8-tiŋ pajьrlьq xuralьŋga сьlgaş, Slerniŋ murnuŋarga taŋgьraqlaarь polza, Tьвanьŋ arat xereezenneri, curttuŋ politik, azьl-agьjьnьŋ polgaş kultur corudulgalarьŋga idepkejliq kirzip, curttuŋ tuskaj turaqьn pьzьqlap, pygy telegejniŋ proletar revoluzunuŋ xereeŋge Sovettiŋ azьlcьn xereezennerinin uluq oruu-pile kirzir-pis.

Telegejniŋ azьlcьn tymeni polgaş tarlatkannarьnьŋ uluq paaştьŋь polgaş paşkьzь eş Stalin telgerezin!

Pygy telegejniŋ azьlcьn tymen xereezennerinin revolustuq kyzyn kэєr—Marttьŋ sezi telgerezin!

Xural prezidiymy.

Moskva, Kominternanьŋ xereezenner sekreteriedinge

TAR-nьŋ Kьzьl-xoorajnьŋ arat xereezenneri pygy telegejniŋ azьlcьn xereezennerinin kьzьl xyny—Marttьŋ 8-tiŋ pajьrlьq xuralьŋga сьlgaş, revoluscu pajьrьвьstь cedirdiвis.

Tьвanьŋ arat xereezenneri curttuŋ politik, azьl-agьjьnьŋ polgaş kultur corudulgalarьŋga idepkejliq kirzip, curttuŋ tuskaj togunnaarьn ulam-na pьzьqlap, oozu-pile pygy telegejniŋ proletar revoluzunuŋ xereeŋge telegejniŋ azьlcьn xereezenneri-pile xol-xolundan tuttuncup algaş, Uluq Sovettiŋ azьlcьn xereezennerinin algьq caagaj oruu-pile kirzirin taŋgьraqladьвьs!

Pygy telegejniŋ azьlcьn xereezennerinin kьzьl xyny—Marttьŋ 8-zi telgerezin!

Pygy telegejniŋ proletar revoluzunuŋ ştaвь—3 tugaar Komunistьq internasional telgerezin!

Pygy telegejniŋ yletpyrccin, taraaccьnnarьnьŋ uluq paşkьzь eş Stalin telgerezin!

Kominternanьŋ ciŋgine sekreteri eş Dimitrof telgerezin!

Xural prezidymy.

Kьzьldan Ulaan-paadьr-ce telegram

MARN TK-ga

Pygy telegejnin yletpyrccin, taraaccьn xereezennerinin revolustuq kyzyn kэєr—Marttьn 8-zin TAR-nьn Kьzьl-xoorajnьn pygy xereezennerinin kattьşkan uktulga xuralьndan koncuq эєryşkylьq pajьrlap, MAR-nьŋ arat xereezenneringe xa-tunmanьn adьrьвas revolustuq iziq pajьrьn cedirdiвis.

Po xynge azьl-agьj, kulturnun politiktiq cedilgelerivisti tynnep, moon songaar ulam pьzьqlap xэqcyderin padьtkap, slernin pile ep-tajьnnьn revolustuq cangьs frontuzunga eвileldezip, antiimperialistiq, antifeodaldьq revolustu tujulunga cedireringe pelen tur-pis.

Marttьŋ 8-zi telgerezin! Xural prezidiymy.

TAR Cazaa polgaş ARN TK-ga

Pygy telegejniŋ azьlcьn tymen xereezennerinin Kьzьl xyny—Marttьŋ 8-tiŋ pajьrlьq xuralьŋga сьlgan Kьzьl-xoorajnьŋ arat xereezenneri, podunuŋ cazak, namьŋga, ooŋ xyndylyq udurttukcularьŋga iziq pajьrnь cedirвi-şaan, taŋgьraqlaarь polza:

Arat xereezenner pister, curttuŋ politik,—azьl-agьjьnьŋ xereeŋge idepkejliq kirzip, ьlaŋgьja curttuŋ azьl-agьjьnьŋ yndezini—mal azьlьn sajzьradьr tugajьnda tergiin idepkejliq kirzir-pis.

Xereezen arattar pister polza, nasionaldьŋ revolustuq kulturun telgeredip, arьq-şeвerliq amьdьral pajdaldь sajzьradьrьŋga idepkejliq kirzip, ьlaŋgьja uruq-tarьqnь kulturluq azaar polвaazьradьr polgaş şkolalarnьŋ azьlьŋga kapşagajь-pile kirzir-pis!

Pygy telegejniŋ xereezennerinin kьzьl xyny—Marttьŋ 8-zi telgerezin!

TAR-nьŋ Revolustuq Cazaa telgerezin!

Arat tymenniŋ şьn udurttukcuzu Arattьŋ Revolustuq Namь telgerezin!

Pistiŋ ьnak udurttukcularьвьs eşter ~~Cyrmit-tazь~~, Toka, Xe~~mcik-oo~~l telgerezin!

Xural prezidiymy.

TAR-nьŋ ARAT XEREEZENNERINGE

Marttьŋ 8-tiŋ pajьrlьq xynynde ARN-nьŋ TK-nьŋ murnundan TAR-nьŋ arat xereezenneriŋge revolustuq pajьrьm cedirdim!

TAR-nьŋ arat xereezenneri ARN-nьŋ polgaş nasional revolustuq cazaanьŋ paaştalgazь-pile coraaş, pottarьnьŋ kulturluq politiktiq piliin ulam-na pedidip, nam, cazaktьŋ eelceqliq sorulgazьn, xamьktьŋ murnunda maldь эstyrer talazь-pile moon-taa arttьk kirziri cugaa cok tep najttadьm.

Murnunda kaaş-kaaş сьldarda arat massalarnь, ooŋ iştinde arat xereezennerni kьzьgaar cok tarlap turgan imperializmniŋ polgaş feodalizmnьŋ jozuzunuŋ сьdьn-pezin Tьвaga cok kьlьrьn podaar polza: TAR-nьŋ arat xereezenneri er arattar-pile kadь coraaş, podunuŋ nam, cazaaŋga paaştadьp algaş, maldьŋ paazьn 1941 сьlda 2 sajaga cedirip, pizik pilвes coruktu 1937 сьlda kolduunda uzutkap, maldьŋ cem suurun 1936 сьlda 70% эstyryp, Tьвanьŋ curttun ekonom talazь-pile pьzьq kьlьp algaş, TAR kapitalistьq eвes orukka ajaar şilciirinin suurun eres salьp, politiktiq seremcilelin koncuq tьŋzьtkaş, nam, cazakka udurlangannarga erestiq xarььnь yrgylcy perip turar polza, am kyyssettiner.

Oktaвrnьŋ polgaş 1921 сьlda Tьвanьŋ nasional revoluzunuŋ accьzь-pile pyryn ergeliq polgan TAR-nьŋ arat xereezenneri telgerezin!

TAR-nьŋ ARN-nь polgaş Cazaa telgerezin!

Arat xereezennerniŋ ьnak ezi—Tanjaga revolustuq pajьr!

2/III—36 c. Kьzьl-mazalьk. Toka.

Oran kamgalaar şeriq cerinin iziq tuzalamcьzь

Tandь kozuununda poop turar ajьldьq cutka udur temissel corudar tugajьnda OKŞC-den eş Şьвrap talвьj cazaar texnik рьzaŋcьzь-pile 2 ajnьŋ 10-nun xynynde meeŋ-pile kadь kozuunga kelgeş, ooŋ taarttazьnda eŋ tergiin cudaan Eleges sumuzuŋga pargan toraan talвьjьn cazap egelej pergen. Po arazьnda 16 talвьj cazaaş, sumunuŋ arattarьnga pergen. Ooŋ azьn con koncuq өөryр xereqlep turardan aŋgьda, ooŋ ylegeri-pile pottarь talвьjnь cazap ap azьqlap turlar.

Рьzaŋcьzь talвьj corup turda, eş Şьвrap podu, coogunda aaldarga surttaal salьр, talвьjlarьn alьŋar tep carlap, koncuq ylegerliq azьldap corup turar.

Po polza, malь cudaan arat tymenge өөryncyq uluq tuzalamcь poop turar. Po corukka arat tymen koncuq pajьrlap turar.

OKŞC-nin targazь polgaş şeriq cөвylelinin oralakcь targazь eş Sengiizikke medeqleerim polza, slernin azьlcьŋar eş Şьвrap ezi-pile kadь, slernin taalgaŋarnь ekkizi-pile kyyssedip cor.

Po eşter ulam kьzьр azьldaarьn polgaş curttuŋ arattarь polarnьn po tuzalьq xerekselin cөр azьqlap, ooŋ yleger algaş, pottarь po tuşta polgaş moon soŋgaar-taa cutka udur mьndьq tuzalьq cepsekti xereqlep azьqlaarьn sagьndьrьр tur-men.

Tandь kozuununda kelgen cutka udur surgakcь **Padьraa**.

Margьldaaвьstьŋ 1 tugaar tyŋneli

Tandь kozuunu Paj-xaak-xoorajьnda namnьŋ 1 tugaar yyry, Kaa-xem kozuunu Sarьq-sep-xoorajьnda namnьŋ 1 tugaar yyry-pile 1936 cьldьŋ solun parlalga cagьlgazьn kalвarttьrь-pile margьldaa kьlganьвьstьŋ 1 tugaar tyŋnelin, po cьldьŋ 2 ajnьŋ 20-de tyŋner көөrge:

Cagьlga adь	1 cьl	6 aj	3 aj	Şuptu
„Şьп" solun	14	13	3	30
„Areve şьпь"	10	13	2	25
„Xostuq arat"	3	7	—	10
„Byleten" .	8	3	—	11
Kattьşkaş	35	36	5	76

Tus xoorajda solun cagьр algьteq ulustuŋ sanь 39, ooŋ iştinde nam kezigyny—16, areve kezigyny—18, arattar 5. Polar 4 cyyl cagьlganь pyryny-pile cagьtkan polza, 156 sannьq turar-ijik, moon 1 tugaar tyŋnelinde cykle 50 xuu kyyssetken polza-taa, ooŋ iştinde 3 ajnьŋ 5 cagьlgazь kirgeş, araj-la şьnarьn kudula dьр cьdar tur, ьndьq polza-taa 3 ajnьŋ cagьlgalarьn yspejin, ulaştьr cagьdar-pis. Ooŋ-pile kadь pir cetpes cyвe polza, 3 kizi solun cagьвaan, ol pir şьnar pazar cyвe poop turar tur. Ol solun cagьвaannarga am cagьdarьnga sorulga salьр turar-pis. Ьncangaş, 2 tugaar tyŋnelinde 100 xuu poldurar-pis.

Nam yyrynyŋ targazь **Picce-ool**.

Eş Tamiraanьŋ ylegerin alьŋar

Tees-xem kozuununun Tees sumuzunun targazь eş Tamiraanьŋ cut-pile temissezip turar pajdalьn көөrge, cuttuŋ ajььlьŋga malьn alzьр jadaraar şinci cerle cok. Pir eвes respuвliktiŋ iştinde arat massalar cys mun şaazь-pile eş Tamiraa ьşkaş azьldaar polza, cuttuŋ ajььlьŋga malьn kazan-taa taвarьştьrвas.

Eş Tamiraa, po yjede talвьjnь cazap algan, ol talвьjь-pile xyn pyryzynde 130 kulaş kalвak xoвunuŋ xarьn aat-pile sөөrttyр aştap ap turar. Ooŋ cut-pile temissezip turarьnьŋ ьndьq ekki şьŋgьzьnьŋ uzurundan ooŋ aalьnьŋ işti ьndьq-la uluq tyreqdenip azьldaвajьn turar. Ol polza, eş Tamiraanьŋ kezeezi-pile tur. Murnunda pydyn xynde azьldap turgan polza, am azьldьŋarga pajdalьn-pilip algaş, cykle 2 şakta talвьj sөөrttyр azьldaaş, aat-paazьn tьştandьrьр turar.

Paza eş Tamiraanьŋ podunuŋ kezee idepkejlii-pile podunuŋ pyry 85 paaş malьnьŋ kьrьŋga tөrelderiniŋ 45 paaş malьn kattьştьrgaş 130 paaş maldь cut ajььlьŋga peer şinci cok azьldap turar tur.

Po eş Tamiraanьŋ idepkejliq azьldap turarь respuвliktiŋ iştinde arat coŋga todargaj pildingir poor. Moon soŋgaar eş Tamiraa ьşkaş azьldaarьn respuвliktiŋ iştinde xamьk eş-өөrlerge idegep tileejin.

Mal-cer ministerinde mal azьlьnьŋ erttemdeni **Smotrof**.

Tozuda solun cagьlgazь

Tozu kozuununda solun cagьlgazьnьŋ corup turarьn, po cьldьŋ 2 ajnьŋ 29-ta tyŋner көөrge:

Cagьlga adь	xuussaalarь: 1 cьl	xuussaalarь: 6 aj	xuussaalarь: 3 aj	Şuptu
„Şьп" solun	201	24	—	225
„Areve şьпь"	130	41	—	171
„Byleten" .	85	—	—	85
„Xostuq arat" solun . . .	36	130	—	166
„Puruŋgaar" solun .	68	8	—	76
Kattьşkaş	520	203	—	723

Moon aŋgьda SSRE-nin solun, setkyyly—67, MAR-nьŋ solun, setkyyy—4, mooŋ-pile pyry cagьlga kattьşkaş 794 polur tur. Cyk-le tьва cagьlganьŋ sanь 647 polur.

Pistiŋ kozuunnun solun cagьlgazьnьŋ azьь, caŋgьs mooŋ-pile ystyp kaar cyвe eвes, xarьn mooŋ soŋgaar mooŋ-taa arttьk yrgylcylep cagьdar-pis.

Tozuda poşta ergelekcizi **Ciqcit**.

REDAKSЬDAN: eş Ciqcit, slerniŋ po pizeen cyylyŋernin iştinde „arat" solunu 3 ajnьŋ 7 teen tur sler. Pir eвes „Xostuq arat" solunu polza, 3 ajnьŋ cagьlgazь cok polgaj. Po tugajьnda 3 ajnьŋ cagьlgazьn kьlьрkan polzuŋarza, onu tarьj edip cazamcьlaвaaze xorzok eвes-pe.

Xөmyr-taş uurgajь 1936 cьldьŋ planьn 100 xuu kyyssediili

Xөmyr-taş uurgajь 1936 cьlda 6.000 toon xөmyr-taş kazьр yndyrer plannьq. Ooŋ-pile xoorajnьŋ pyry azьl, alвan cerleri polgaş şeriq, şkola, garaş, oontaa өske cerlerni odalga-pile xandьrar sorulgalьq.

Pir toon xөmyr-taştьn өrttee 10 akşa 44 kөpejek polur. Pir eвes onu ьjaş өrtteeŋge podaarga, 50% ciik polur polgaş 2 kulaş ottular ьjaş ornuŋga coruur, ooŋ cььь ьjaştan 50% azьq polur. Mьndьq cyве tөleede, taqda cьtkan xөmyr-taştь kazьр alьrь uluq azьk-tuzalьq.

Po 6.000 toon xөmyr-taştь kazьр alьr coruktu cugula xyleelge poldurgaş, uk pydyrylgenin azьlcьn, alвan xaarlarь tyn xyn cok erestii-pile azьldaar coruk negettinip tur. Azьlcьn kizi podunuŋ curumun şьŋgьь tuttunup, 1 xynnyn coguur cizee 2½ kuвometir ijik-pe, azь 3 toon xөmyr-taştь kazьр kyyssedip turar polza, am cьldьŋ planьn toldurup şьdaar tur.

Am yjede Sovet Eвilelinde staxanof şimceeşkininin ylegeri-pile, şalьрcь azьldap turar eşter polza: xamaattь eş **Posof**, murnunda 1 xynde 3 toonnu kazьр turgan polza, am 4 toon cedirip turar polgaş ooŋ ьŋaj tenemit-pile cer tepsip, podunuŋ coguur cizeen azьr kyyssedip turar. Eş **Silof**-pile **Sunduj** olar, xynde 3-3 toonnu kazьр turgan polza. am 4-4 toonnu kazьр turar. Paza eş **Sajьn-ool**-pile **Namzьraj** olar, xynde 8-8, kattьşkaş 16 tөrвelcin metir kulaş xөmyr-taş kazьр yndyryp turgan polza, am 9-9, kattьşkaş 18 iji tөrвelcin metir kulaş xөmyr-taş kazьр yndyryp turarlar. Po iji eştiŋ **Sajьn-oqlu** azьр turar. Ooŋ өske tьва azьlccьnnar paza idepkejliq azьldap turarlar.

Nam kezigyny Seden polgaş xamaattь Вyrykof, Kurвanof suqlarnьŋ azьlga xarььssalga cok, aragalaar coruun ederвejin, өske azьlcьnnar, azьldьn curumun şьŋgьь tutkaş, pydyrylge cerinin kaadьrь poop, coguur plannь azьr kyyssediringe uluq sorulgazьn salza coguur.

Xөmyr-taş uurgajьnьŋ targazь **C. Uвanzaj**.

Meeŋ-pile kьm teŋŋezir eвes

Cazak, namdan nasionaldьn yndezin kaadьrьn peletkeeringe pir kol sagьzьn ol-ce kөryndyrgen polgaş xamьk-la cyвeni pydyrer kyş kizide polur cyвe tep şiitpirleen polgaj.

Men monu parьmdalaaş, TARnьŋ өөrenikci kaadьrlarьn kьjgьrarьm polza, men podum Kьzьl-xoorajda caa turguskan radio stanzьzьnьŋ iştikki azьlьnda өөrenip turar-men, **uk azьlьmnьn texniinge 1940 cьlda mexanik tep uluq texnik atka cetken turar-men.**

Meeŋ ylegerim-pile өske өөrenikci kaadьrlardan xyleelge alьrьn kьjgьrьр tur-men. Po xyleelgeniŋ tyŋnelin kaadьr kildizinden cьl pyryde xьnap kөryp turarьn tilep tur-men.

Radio stanzьzьnda TAKTAK-OOL.

Kezigyn Momвaldaj malьnьŋ azьlьn ylegerliq sajzьradьр tur

Tandь kozuununun Oorgajlьqda, namnьŋ 2 tugaar yyrynyŋ tergiilekci kezigyny eş Momвaldaj, azьl-agьjьŋga idepkejliq kizi tur. Cyl teerge, 9 ineen, 1 aadьn paaşkь xar caar pilek-le turguzu sigen saвaŋ-pile azьrap egeleen. Ol azьrap turar malьn көөrge, kysky-le xeвeer, xyr azьр turar. Am par turar malьnьŋ cemi polza, sigen 150 puut, saвaŋ 40 puut.

Eş **Momвaldajnьn** cugaalap olurarь polza, „men po kьzьn cutka caŋgьs рьzaa, caŋgьs anaj-taa alьspas-men, podum-taa өlyryp ciвes men, podum aŋcь kizi polgaj-men" tep olurar. Şьnap-la eş Momвaldaj po kьzьn 10 elik өlyryp cigen. Ooŋ eedin poдaarga, uluq poda eedi-teq ijik-pe, azь 180 kilogram polur tur.

Ystynde cyylderden ap көөrge, eş Momвaldaj—cazak, namnьŋ mal paazь өstyrer tep salьр turar sorulgazьn kyyssedip turar polgaş ьlaŋgьja cuttuŋ ajььlь-pile eres temissezip turar kezigyn myn tur. Өske eşter po eşten yleger alza coguur tur.

Paj-xaakta **K. Camzь**.

Cogum kancaar kөrgen irgi?

Uran-cogaal-pe teerge, şьп cyве polur, şьп cyве-pe teerge, ьndьq uluq Kulmin tep jaamь kajьn ьndьq şөрşyŋ poorul? Ьndьq polza-taa, Kulmin pottarьnьŋ cerlerin pottuq udurttup paaştaar talazь-pile, nam, cazaktьn toktaalьndan koncuq-la cьdьр kaap turar tur.

Şkolalarnьŋ polgaş emnelgelernin cerlerin xerek kьrь-pile udurttup paaştazьn tep, ertken Picce xuraldьŋ 16 tugaar sessizi, ьnca teen polgaj. Po tugajьnda kandьqьl teer polza, koncuq-la cegej polgaş tur.

Parььn-xemciktiŋ şkolazьnьŋ ceri, „surguulubustun arttьk xөjleŋ, cygyry, arzььlь cok" tep cagaa corutkanь am 3 cedip tur. Kultur ministeriniŋ apparadь tyzymetsip cьdьр algan, surguuldar xirliq xeptiq, xirliq arzьldьq olurup pergen tur. Onu am kancaar kөryp turar ergi? Coguur cerden kelgen eş Occurвanak ol surguuldarnьŋ negeldezin podu-pile pizip kөryp algaş corutkan-na cyве? Cogum Occurвanaktьŋ parвazьnьŋ puruuzu ol-pe? azь Kulminnin murnundan ol kizinin medeezin tooвazь ol-pe?.

Negeeşkininer „ьndьq-mьndьq" tep, ooda caŋgьs-taa ьttan şkolaga perze kandьq irgi? cogum cyzy kancap paar irgi?

Kulminnin salвьrь Aptek tep cerge em cagьlgazьn 1936 c. 1 ajьnda corutkan cyве polgaj. Amdьgaa cedir xarььzьn perвeen, em-taa corutkanь cok. Cogum Aptekte emniŋ cogunda-pe, azь ol jaamьnьn ergelekcizinin tyzymetsii-pe? Oo tan, kьm pilir irgi? Arattar emneer em xerek-pe, azь tyzymetsiq coruk-pile temisseldi kьlьrь xerek-pe? Men podaarьmga, ooŋ kajьzь-taa xerek! Kulmin kancaar kөryp tur irgi?

Parььn-xemciktiŋ emcizinin xelemeccizi Вaceguroftuŋ pasporttu cok appaarga, Kьzьl parьр oozun alьr teerge, soksatkaş, „men corduptar-men" teeş, eş Laвьrof utkan cyyl par irgi-pe? Par polza, kazan saktьр keer irgi?

Parььn kozuuŋga mal emcilerinin tөleelerinin surguulun 3 ajnьŋ 1-de azьdar tep kozuuŋga ajttььşkьn pergeş, ulus carlattьna pergen soonda, Pogucarof kelgeş, kozuuŋga-taa ььttaвajьn, „surguuldu 15-te azьdьŋar" tep turgan cyyl par irgi-pe? Onu kancaar көөr irgi?

Sovtьвtranstьŋ colaaccьlarь, azьrgancьq suqga sьldaqlap algaş, sulalьq, talgannьq 3 maşinanь Cьrgakkь-askьŋga xamaan cok kaapkaş malga cidirttirinin ornuŋga, kuş saaskaŋga cidirttip turar cyyl par irgi-pe? Onu kancaar kөryp turar irgi?

Coguur cerler kөrgeş, cer-le kozuun, sumular cyве negeerge, cьttьrьр alьr cyвeler-pile eres xyrezir polza coguur poor. Ьndьq coruktuŋ pir camdьn men ileretkenim ol tur.

„SURGAKCЬ".

Xereezen Pyryŋmaa, caş anaj, xuragannь azьraar caa arga tьрkan

Parььn-xemcik kozuununuŋ Askь-parlьk sumuzunuŋ 2 tugaar arвanь xereezen Pyryŋmaa, po 36 cьldьŋ kьzьnьnda caş anaj, xuragannь ijezinge emzirвejin, tuskaj podun azьraar arga tьрkan.

Kandьq janzьlьq teer polza, sulanь (aat taraazьn) cььq suqga iji-yş tagьn cup-cup, ooŋ soonda xajьndьrgan iziq suqga xөөdyр algaş, ooŋ suun sьskap tөkkeş, keвirip alьr, ooŋ soonda sogaaşka (soktaaşka) sьskьra soktaaş, cььq şajda sь-tudup algaş, am ooŋ-pile caa tөrөөn anaj, xuragannь emiskiktep azьraarga cer-le өlвes, xarьn ijezi emzirgeninden arttьk kyştyq polur —mьndьq caa arganь eş Pyryŋmaa şincilep tьрkan polgaş am ьndьq arga-pile xerek kьrьŋga azьldap, өske eş-өөryŋge ajttьр perip turar.

Aratkor TAQВЬ.

Nam şkolazьnda xereezenner, adьqcьlar poop tur

Kьzьlda nam şkolazьnda xereezenner Marttьn 8-ziŋge peletkenip 48 kizi kaliвr (Picce ooktuq poo)-pile 25 razьm cerge temdek poolaan.

Pir kizi 3 ook-pile adar, eŋ tergiin kizi 30 san (ackof) adar uzurluq. Po ystynde xereezennerden eŋ teere atkannar 24 sandan өry atkan ulus 15 kizi, olarnьŋ iştinden eŋ tergiin atkan kizi Kara-kьs 29 san atkan. Tөŋgyrkөk, Şөjdek, Şuruzuk 28 sannar atkьlaannar.

27-san atkannar Mәmвuu, Aldьn-kьs, Kyske, Matsьl. 25-san atkannar Toluma.

Po eşter polza, şeriqziir erttemge өөrenip, oran kamgalaar corukka koncuq idepkejlii-pile kirzip turarь todargaj polur tur, өske xereezenner po eşterden yleger alьr coruk cugula tur.

Şkolada profes yyrynyŋ targazь **Camвal**.

Mьndьq polza, sadьq saarьlgazь өspes

Kaa-xem kozkooвunuŋ paaştaar cerinden 1935 cьldьŋ 9 ajda-la Тьва tөр kooptuŋ sadьq kildizin-ce, arattarnьŋ cugula xereglep turar paraannarьnьŋ cagьlgazьn pergen.

Ol cagьlga po 36 cьldьŋ 2 ajga cedir kelвeeni-pile Kundustuq polgaş Koptu askьnda majgьn sadьqlarьnьŋ şaj, takpь, cigir, teen ьşkaş ooŋ-taa өske arattarnьŋ cugula xeregleer 50 cyyl xire paraannarь şaqda-la yzylgeş, am anaa turup pergen.

Po paraan yzylgen tugajьnda arattarnьŋ negeldezi kөвydep turar polgaş ьlaŋgьja po cut yjezinde arattar өske ьrak cerlerden paraan ap alьr eвi koncuq pergedep turar tur.

Am yjeden piccii-le soŋgaarlaar polza, oruk-cirik paksьrap, ьlaŋgьja Tere-xөl teen ьşkaş cerler-ce cookku yjede paraan oktaarь koncuq pergedej peer. Po tugajьnda TTK-nьŋ sadьq kildizi cogum cyy tep şiitpirlep turarьl, azь kozkoop cerin, par paraannarьnarnь azьqlanar teeş, anaa kөryp olurzu irgi-pe?—monu coguur cerinden laвьlap xarььlaarьn kulak salьр olurmen.

PILIP ALGAN.

TOKA

KARGЬ CORAANЬM

32.852 akşanьŋ paraanь

2 ajnьŋ 2-niŋ xunynde

2 ajnьŋ 2 xunynde uk majgьnda par xamьk paraannьŋ erttee 32.852 akşa 74 kəp. poldu. Caŋgьs sumunuŋ iştinge pezin ol xire akşanьŋ paraanь cьdəгьп podaarga, nam, cazaktan arat massanь paraan-pile xandьrar talazь-pile koncuq-la cediişkiniq tur. Camdьk paraannarnь ap kəərge: taalьma 1936 c. 8 ajga ceder, şaj 5000 xire par, ol 7 ajga ceder, takpь 8 kumza, ol 4 ajnь təndyrer, talgan pir toon par, oon-taa əske paraan par.

Ol sumu-ce paraan oktaar talazь-pile paza-la cetpes cyве koncuq kəвej, camdьk oktap kaan paraannar koncuq kəвej polgaş arattar alвas (pirziin tonnar, coldak algь tonnar, xəveŋ tonga xeregleer kьlagar kara torgu, oon-taa əske). Paza camdьk xereqlettinip turar paraannarnь cedirip perвeen poor tur, (cadьг pəs, tus, tьвa torgu, janzь-janzьnьŋ ajak, cyzyn pyrgynyŋ paştar, kьвar-suq, oon-taa əskeler).

„Kьвar-suqnu coor poor, laa parla polgaj“ tep, camdьk eşter margьzar cadaвas. Kozuun, sumularnьŋ arattarьnьŋ pajdalьn pilвes ulus ьnca teer poordan kadьna, ol pajdaldь pilir kizi ьnca tej alвas, əq razьŋ eвes, əq iştinge salgьn uu caŋgьs aaj eвes turar cyве p o l g a n təleede laa kьrьp alьrga caŋgьs şak-taa cetpes estip kaar polgaj, kьвar-suq ьndьq eвes, ceze-taa salgьnnьq turza əpes polgaş arattarga erttee laadan ciik polur uzurluq. Po coruktu parьmdalaar polza, paraanь arattarnьŋ negeldezin parьmdaalaj oktaar tep cyвeni coguur sadьq organizastarь xajgaarap kəər polza coguur,— tep, cetpes cyвezi karakka ile kəsty peerge, ьndьq podattьna peer tur.

Sadьp alьşkьn

Ol majgьnnьŋ 1935 cьlda sadьp algan cyylderiniŋ kol-kolun ap kəərge, mьndьq poor tur: şeer maldь 959 paaştь, sarcaqnь 1684 kildi, tykty 4637 kildi, tarвagannь 8783, sььn, tilgini 141, pəryny 25, aŋ eedin 4990, oon-taa əskeni sadьp algan.

Po coruktu ap kəərge, sadьp alьşkьn talazь-pile koncuq p a j l a k cer tur. Kooptuŋ azьь oon-taa eeldek polza, oon-taa arttьktь sadьp algь-teq cer tur. Kargьda curttap turar arattar karacaŋgьs maldь podaan eвes, aŋ azььn paza podaaş aŋaa curttap turar con tur. Tilgi, tarвagan, argar-koşkar, te-cuŋma, elik, pəry, oon-taa əskeniŋ uluq ərttektiq aŋnar par. Arattarnьŋ əqleringe kire peerge, ьjaap-la 1-2 aŋ pooluq con poor tur.

„Arnь kьza pergen“

Sumunuŋ targazьn maŋaqzьпьр, ol majgьnnьŋ azьь-pile eleen xanь taпьzьр, tuzalazьр xynzediвis. Paraan polgaş magazin par polza-taa, ooŋ azaalgazь koncuq pagaj, xirliq camnьq, xamьk paraannarnь kəzylвes kьldьr kьr kьгьп-ce kagьlap-kaan, perge-le cordu.

—Paraannь cyge xirliq azaap turar sler?—tep ajttьгaвьşka.

—Murnunda pagaj pazьnga cьtkaş, xat şuurganga polgaş caas-camga xirlengen paraan tur-ijin, caa magazinge kəzyp kelgeş taptьq cьг-taa şəleen cok, pilвes-taa kizi tur-men tidi.

—Caa magazinge kəzyp kelgeş kajь xire yje poldunar?

—3-4 aj polgan poor-oŋ—tep, araj arnь kьza pergen, podunuŋ ter-puzu purulaan xarьlap tur.

—Am kancaar pagaj cyвeni temdeqlep algaş cana peer eвes. „Camdьq yrdyncek surgakcьlar-teq“ edeeвis astьp, ceŋneriвis sьвьгьр algaş, ьnda turgan camdьk arattarnь tilep algaş magazinniŋ iştin şeвerlep, paraanьn coguuru-pile telgep, tərel-tərel paraannarnь parьmdaalaj sadьp alьrga kəsky kьldьr paraannarnьŋ azьqlarьn uştu telgep perdiвis. Ooŋ soonda eş Tondar kərgeş:

—Po-taa koncuq yleger poldu. Po saaвьrnь parьmdalaaş, moon soŋgaar magazinimni kulturluq turguzar-men— tep, ɒiske pajьr cedirip tur.

Majgьn ergelekcileri kooperastьŋ massalьq azьь, laŋgьь komizь suq tep, xəj niittiniŋ azььn pilвes, kooptuŋ kezigynneriniŋ xuralьn kьlвas, ьndьq azьldь caŋgьs-taa corutpaan poor tur.

Sadьq kььrda „onu ap kər, mьndьq solun paraannьq-men“ tep tajьвьгlaarь koşkak polgaş sadьq kьlьr teeş kelgen kizi „men sadьqlazьr tep cor-men“ teerge, am xədelir pordan kadьna, sadьqcьlar pottarьnьŋ pot-idepkejin sergedip, podunuŋ saarьlgazьn ulgattьrar talazь-pile araj-la xajgaaral cok tep pildindi. Sleрniŋ po coruuŋar polвas tur teeriвiske, eş Tondar cəpşeerer, moon soŋgaar koncuq ekki azьldaar polgan. Am-taa puruladьr-la azьldap tur pooroŋ!

Sumu targazьnьŋ aalьn-ce corupkan

Kargь sumuzunuŋ targazь eş Padarccь, majgьnga turuвusta kьвьвьska cedip keldi. Ol majgьndan aattangaş sumunuŋ targazьnьŋ aalь turar Mugur tep xemniŋ paazьnga. Məŋgyn-tajganьŋ edeenge cedip keldiвis.

Ol cerniŋ pajdalьn jozuluq kьştaq tep sanaza coguur. Teskindir syyrsyyr taqlarlьq, p i r eвes şuurgan polur polza, maldь ьzьktaar cerleri paza par, koncuq taarьşkan cer cordu. Ьndьq polza-taa, ol aaldarnьŋ jozuluq kьştaa əske cerde polgaş am turar Mugur paazьnda sarlьk kazaazь cok—cyk-le xoj kazaazь par.

Ol cerde 2 tərel aal kattьşkan 10 ərege curttap turar tur. Ol aaldarnьŋ arazьnda sumu targazь eş Padarccь, ARE uygunuŋ targazь eş Tazьj-ool curttap turar.

Ol aaldar malьn kadarar talazь-pile uluq sagьştь salьp turar. Malьn kadararda şuurgan cok polza, eelcip kadarar, şuurgan polu peer polza, aalda par-la şьdaldьq ulus tooza par. Ol aal cьlgьzьn pygy sumunuŋ cьlgьzьn kadaгьр turar cerge kadьр kaan, Tьвa ineen paza pir əske cerge turguzup kaan polgaş pottarьnda sarlьk polgaş şeer maldь arttьгьр algan. Odarnьŋ pajdalьn parьmdalap malьn sajgarьр turarlarь ol tur.

Ol aaldьŋ kuza, xunazьn toozazьn yzyp alganьŋ cьldagaanь-pile, am xoj xuragannavaan, əske maldь cuttuŋ ajььlьndan adьгьр, cut-pile xyrezirde koncuq ekki. „Jadaraan kulugurlar, pagaj-sogaj azьma kuza, xunalar yzyp kaar ьşkaş cyl“ tep, iji caŋgьs xuragannarьn-ce kərup algan, Padarccьnьŋ 70 azьq xarlьq adazь koncuq şьn cugaazьn cugaalap olurar tur.

„Caŋgьs-taa aktalattьnmaan cyве arttьгьр polвas polza ekki“... teeriвiske, aşşak koncuq cəpşeerer, „ьk ьk“ tep olurar.

Mal teeş, puruŋajnьр-la turar

2 ajnьŋ 3-tyŋ xunynde

Ertken kezee targa-pile koncuq-la taptьq cugaalazьр xonduвus. Ertten ertte turup keeriвiske, sumunuŋ targazь eş Padarccь, podu paaştap algan mal-maganьn kazaazьndan yndyryp, camdьь ədek kərzeŋ n aştaan, inektiŋ aldьn aştaan—puruŋajnьр-la turlar.

Pister pargaş, xojlarnь kəryp, sarlьktarnь xьпap kəəryвyske, iji caŋgьs askak xojlar-taa par poldu, araj paksьгaj pergen-taa sarlьk par poldu, pygy maldьŋ xirezin ap kəərge, orttumak cizekte-le turar tur. Malьn azaar talazь-pile ol aaldarnьŋ arattarьnьŋ uluq nuruuzu koncuq ekki.

Ьndьq polza-taa, „tyyn korzaaga araga kelgen, ol teeş, malьn kaqgaş, 2 xonukta eş Palda aragьladь. Ol kajьn poor“ tep, pir aşşak aalpəlyktyŋ xuralьnga ьncap şygymcylep olurdu. Onu ap kəərge, malьn xajgaaraвas arattar am-taa kəвej poorun ajttьр turarь ol tur.

Mal odarьnga yngen soonda, sumunuŋ pajdalь-pile polgaş ooŋ targazьnьŋ praktiktьq azьь-pile taпьzьр, moon ьnaj kancaar azьldaar polza coguur tep, poduвustuŋ sanalьвьstь kattьвь.

Sumunuŋ azьь sajzьrap turar

Kargь sumuzunda pygy ərgeniŋ sanь—320, ooŋ iştinde kiziziniŋ sanь—1329, malьnьŋ şuptu paazь—42097 poor tur. Maldьŋ, ərgeniŋ polgaş kiziziniŋ talazь-pile uluq sumularga teŋ sanadьr.

Uk sumunuŋ arattarь revolus soonda uluq cьгgaldьq pajdalga cedip algan. Podunuŋ korzaazь par, cazak, namьnьŋ aвьralь-pile malь əzyp turar, arat massanьŋ uluq nuruuzu piziktiq (559 kizi), tilenip aştap-suskap turar cyвezi cok, şaandakkь-teq ertken, tyşken feodaldarga, xamnarga megeletpes appargan.

Sumunuŋ cagьrga azььnьn pajdalьn sumunuŋ targazь pilir polgaş cooпuŋ karaanga targazь aldarlьq poop turar tur. Pistiŋ murnuвusta-la sumunuŋ cagьrga ceri araj oraj polza-taa, cut-pile xyrezir komistь turguskan. Kargьnьŋ paazьnga xar uluq tyşkeniniŋ cьldagaanь-pile, camdьk aaldarnь kudu xoвu askьn-ce kəzyrgen, araj paksьгaj pergen arвannarnь sumu targazь podu kezip, Məgen pyren-ce parьр, Şegettejde kalвaapile aaraan arattarga tergi sadь organizastap, olarnьŋ malьn kadarar ulus corudup, arвannarnьŋ targalarьn sa-tolgap, oon-taa əskeniŋ azьldarьn corudup turar targa tur. Sumunuŋ 1934 cьldan egeleeş taŋzь-xaraazь, xamьk-la material pyrytkeli tooza emgeliq.

—Cer-le emgeliq turarga ekki cyве, şeriqge storşina targa turgaş əərenі pergen-men,—tep, cugaalap olurdu.

Pistiŋ sooвusta, ol sumunuŋ targazь Məgen-pyren-ce paar tep plannap algan olur. Ol par-cьda „Şegettejniŋ pergedej pergen conuŋga tuzalazьг tur, olarga paraan apparьг peer tur“ tep, koncuq talazьр olurdu.

Kultur azьь sula

Sumunuŋ iştinde cut polganьnnьŋ cьldagaanь-pile kul urnuŋ azьь koncuq sularap turar sumu tur. Cьгьdьşkьnnьŋ pəlgymy c o k, şkola cok, kozuunnuŋ şkolazьnga pargan surguul paza cok. Po talazь-pile po sumu koncuq cьdьр kalgan con tur.

Ol tugajьnda sumunuŋ cagьгgazь, xəj niittiniŋ organizastarь, kulturnuŋ cugulazьn ekkidir pilвeenniŋ cьldagaanь tur. Ol ьşkaş ьndьq ekki pəlyk turar arat massaga, erttemge turaluq cerlerge caŋgьs pizik, cьгьdьşkьn pəlgymy turвaan coruk koncuq tuduu azьl tur.

Kultur massalьq azьl koşkaannьŋ xaraazь-pile, xamnarnьŋ tumcuu xerttejip, cyzyn-paazьn idik taaraalarnьŋ işti şərttejip, arat connu megeleeri ulgadьр turarьnьŋ cьldagaanь ol tur tep, nam yygynyŋ targazь Tas taj, sumu targazь Padarccь suqlar tumcuuŋga kerttip algaş, tarьj ol azьldь tьŋzьdar polza, coguur poor. Əske azьь cyge r turza-taa, kulturnuŋ azьь xozudap turar, 36 cьlda cagьр algan solunu 60 caa-la azьр turar poor tur. Ol cyge ьndьqьl teer polza, sumunuŋ organizastarь ekki azьldь corutpaannьŋ cьldagaanь ol tur.

Ereŋgej azьldьq yyr

Uk sumunun iştinde ARE-niŋ azььnьn pajdalь-pile kaksь taпьzьр kərdyвys. Ol sumuda ARE-niŋ yyrleri yş. Pister 7 tugaar, araj kalвak ergeliq yygynyŋ azьь pile taпьzьр kərgeş, azььnьn argazьn eleen ajttьр perdiвis.

Tus yyrnyŋ pygy kezigynneriniŋ xuralь 1936 cьlda 1 udaa polgan' tergiilekci kezigynneriniŋ xuralь 2 udaa polgan. Uk xuralga 30 kiziden azьr cer-le olurzup kərвeen. Yndyrgen toktaaldarь koncuq „ereŋgej“, todargaj taqzьр turgaş yndyrgen toktaalь cok, „uktup xyleep alьr, pajьrlap uktup alьr“ teen poordan kadьna, əske cyве cok poor tur.

Tus yyrnyŋ əzyyşkyny koncuq kudu, 1935 cьlda 2-le kizi kiirip algan.

—Cyge ьndьq cyве poor?—teerge:

—Yyrnyŋ pygy kezigynneriniŋ xuralь polвaan,—tep, olurar, koncuq-la ciktiq yyr cordu.

—„Am xarьn 6 xire caa kizi kirer tep turar cyве, ərgyydelin pizip tur poor“, tep olurarnьŋ ornuŋga, xarьn podu pizij tьrttьр perges, xuraldan cьj kaapkaş, kiirip alьr-la polgaj—teeriвiske, cəpşeerep olurdu.

Areveniŋ kezigynneriniŋ sanь xəj polza-taa, cagьр algan solunu 9-la kezek, koncuq ьjancьq tur targa teeriвiske, arnь kьzьр olurdu. Xamьk uzur po targada eвes, ergi targada cyве poldu. Soonda xьпap kəəryвyste, „ol-la targanьŋ paagь“ tep xej xalaktap olurвajьn, solun cagьr azьldь kalвarttьр corutkan polza, ekki-cyве-ijin targa tep-taa olurduвus.

Sumunuŋ iştinde xana solunu paza cok, solun yndyrzyn teeş soŋgup kaan nam, areveniŋ kezigynneri saazьn kьгьnda xadьр turar poordan kadьna, corutkan azьь cyy-taa cok polgan, ol tugajьnda ARE-niŋ yygy cyny kьlgan teerge, xarь cok poor tur.

Tus yygynyŋ tergiilekci kezigynnerin soŋguurda, tergiilekciniŋ xuralьnga soŋgup algaş, soonda pygy kezigynneriniŋ xuralьnga padьlatpas poor tur.

Eвileldiŋ demokrattьq curumun yreer coruktu paza yndyryp turar ulus cordu.

—Kajьn poor ьjaap-la pygy kezigynnerniŋ xuralьnga padьladьг uzurluq—teeriвiske:

—Aa ьndьq cyве tur aa!—tep, koncuq cəpsyngen olurdu.

Idepkejliqlerniŋ pyrytkelin polgaş cer-le idepkejliq tep kezigynnerni soora pilip algan ulus cyве-pe, azь kozuun komitetteriniŋ ajttьр pergeni ьndьq cyве-pe, koncuq pudulup turar ulus cordu. Olarnьŋ idepkejliqleringe mьndьq ulustar kelgen:

Şьdьгвaa—yyr targazь,
Padarccь—sumu targazь,
Tondar—majgьn ergelekcizi,
Tastaj—nam yygynyŋ targazь,
Kerttiine—tassьk targazь.

—Idepkejliq kezigynnerge tooza alвan ulustarьn tomujlap alьrga kajьn poor. Xarьn kandьq-taa alвanda eвes polza-taa, xuralga idepkejliq, azьl taqzьrga ekki kyyssedip turar, pizik erttemge ekki əərenir, əske kezigynnerge ekki ylegerliq polza, am idepkejliqler tep sanaar polgaj,—teeriвiske, xarьn ooŋ soonda cəpşeerep, targaвь pile perdi. „Əske targalar paza ol targa-teq pilip turar polza, koncuq-la coвancьq tur“ tep cugaalazьр olurduвus.

Tus yygynyŋ taŋzь-xaraazьn ap kərge, 1935 cьldьŋ uzunga cedir koncuq yвyr-saвьг, ьnda-mьnda porвaktagьlap algaş, pəster-pile, moozalaan taraateq yze poop kagьlaan poor tur. Xarьn cookta caa eş Şьdьгвaa yygynyŋ azььn xyleep algaş, oon-moon kelgen pizik taŋzьlarnь pappalap algan, ol taŋzьlarnь taaraarьn paza pilir, cer-le şor cordu.

Po Şьdьгвaa targa podunuŋ xyleelgezin ekki kьzьр azьldaar polza, uk sumuda areveniŋ azьь cugaa cok sajzьгaar tep najttap kaaş, ol targaвьstan carьldьвьs.

Aal-pəlyktyŋ xuralь

Sumu polgaş ARE-niŋ targalarьnьn turar aalьnga aal-pəlyktyŋ xuralьn kьldьвьs. Koncuq tuzalьq poor cyве tur, cyge teer polza, ьrak cerge xuralga para alвas aşşaktar, kadajlar paza olurzur poor tur. Ol xuralga 20 azьq kizi oluruştu, 5 kizi şygymcylep sanalьn perdi. Ol aal-pəlyktyŋ xuralьnga TAR-nьŋ Picce xuralьnьŋ 16 tugaar cьzьnьŋ polgaş 1936 cьlda maldь mendi kььş azьгar tugajьnda iletkel kььр perdiвis.

Ol xuralga oluruşkan eşter şyygymcylep cugaalaarda, xamьktьŋ murnunda nam, cazaktьŋ yndyryp turar toktaaldarьn xerek kьгьnga pottandьгьр corudar-pis tep cugaalaaş-la, pottarьnьŋ pajdalьnga kire peer ulus tur. Cyl teer polza:

1) Kargьda sigen kezer cer cok eвes,—par! Tьвa, Mooldun kьzьgaarьnьŋ arazьnda kьm-taa tətpes kьldьr xap alьr cerler par. Piske sigen kezer maşina polza, ol cerni xar kararaгь pilek-le toraan aştaar, taŋnьь turguskaş, mal kiirвes-pis... tep, todargaj sanal kiirdiler. Əskeleri „şьnşьn“ tep, pygyny-pile xyleep aldьlar.

2) Erttem cok kajьn poor! Toraan pistiŋ po 10 əqnyŋ orttuzunga 2 (pedik, caвь) pəlgym turguzar, ooŋ targalarьnga olar. paşkьlarьnga eşter Padarccь, Şьdьгвaa“ tep tomujlap aldьlar.

3) Ol aal-pəlyktyŋ xana solunun yndyryp, ekki, paak əərenikcilerni polgaş malcьnnarnь ileredirde cemzek poor, aal pəlyktyŋ solunun turguzar poldu. Ol coruktu nam yygynyŋ targazь-pile cəpşeerezip alьr poldu.

Aattanьр corutkan

Ol aal-pəlyktyŋ azьь-pile taпьzьр, xuralьn kььр, s u m u targazьnьŋ, ARE-niŋ yygynyŋ targazьnьŋ azььn ajttьр perges, ol-la aaldardan aattar munup algaş, ARN-nьŋ yygynyŋ targazь eş Tastaj-ce corttuptuвus.

Tastajnьŋ aalьnga cetpejin coraaş, əş-pile nam kezigyny 54 xarlьq eş Cьndьnnьŋ aalьnga xonduвus.

Eş Cьndьŋ-pile ooŋ kadajь Seren 8 uruq torukku-ce malьn-taa azьгap əərengen, podunuŋ azььn taa kьlьр əərengen—koncuq ylegerliq azьldьq aşşak olur. Malьn koncuq xyr kьştadьр turar aşşak tur. Ьndьq polza-taa, podunuŋ kadь olurar əənyŋ aşşaa Oruspajga ьnangaş, ьjaap-la pis kelgen kezeede sarlьktarьnьŋ pьzaalarьn cerge xondurup algan, oozu koncuq pagaj poldu.

—Xaak, xalak-xalak! ol pьzaalarnь cyge syryp ekkelвes sogur poor, parьр ekkeer teeş,—tep, taŋnь-askь ximirengeş, ertten taŋ xajaalap olurda, turup coj pargan poldu. Pьzaalarьn tьр-la algan poor-oŋ. Pis ol aşşaktь manaвajьn corttupkan-pis.

2 ajnьŋ 4-tyŋ xunynde

Cьndьnnьŋ aalьndan aattanьр turuвusta, kyzyr şuurganьn cьгaalap-la kelgen cyве. „Amdьkkь aşşak pьzaalarьn kancaar poldu“ tep, sagьş coвар-coвар coruptuвus.

Oruk cok cer-pile, yyr targazьnьŋ aalьn şiqlep algaş corttup olur-pis.

—Am caŋgьs kьrlaпnь aşkaş, toraan targanьŋ aalьnga cede peer-pis,—tep, eş Padaŋ-ool cugaalaj kaapkan soonda, murnuвusta, askьr-negej kedip algan, kьmcь tudup algan, sarlьktar soo-pile cadaq kizi kьlaştap olur.

Murnaj cetken eşter mendilezip kaapkan soonda, men corttup keldim—„ekkii“! tep, men-ce xolun sunup keldi, men paza „ekkii“! tep xarьlaaş, „nam yygynyŋ targazьnьŋ aalь ьrakpe? teerimge, əərym kattьгa la perdi. „Cyny kərdyner?, kizi cyве cugaalaarga kattьгar“ tep, araj xoradap ajttьгdьm! „Yyr targazь po-la polgaj“ teeş, ARE-niŋ yygynyŋ targazь uşkarьр algaş coruptular.

Cedip kelgen

Men-taa kancaar! Caa xarьladьр algan kizi, paza-la aanakkajьn soonda corttup olur-men. 5 minut xire polgaş-la targanьŋ aalьnga cedip keldiвis.

Yyr targazь eş Tastajnьŋ podunuŋ malьnьŋ pajdalь kolunda ekki turar kizi tur. Xoramcьlьq cyве cok cьgь. Ьndьq polza-taa, podunuŋ xolunda turar inek malьnьŋ ьгьmь koncuq pagaj

Podumnuŋ malьm teeş, xəj niittiniŋ azььn araj saadadьр turar əppaardьm,—tep, targa tektiŋ murnaj cugaalaj tьrttьр kaqdь.

Podunuŋ 1934 cьldan egeleeş, amga cedir corudup kelgen namьnьŋ azььn topculap cugaalaj tur. Cugaazьnьŋ ajanьn ap kəər polza, azьldaksaarь koncuq, xural-suqlaanь kьlьр-la turgan, kozuun komitedinden keep turgan xamьk pyrytkelderni kyyssedip-le turgan, topculaarga, namnьŋ yygynyŋ ereŋgej azььn corudup turganь cugaa cok poor tur.

Ьndьq polza-taa, nam yygynyŋ azььnьn yndeziniŋ ekkidir pilip şьdaвaanьnьŋ xaraazь-pile cetpes cyве koncuq kəвej. Ol cetpes cyве Tastajnьŋ puruu paagь eвes, ol eş kьzьrla turar kizi tur! Ooŋ puruuzu pygy namnьŋ azььnьŋ korum-curumu amtaa taptattьnmaanьnda.

Yygynyŋ azььn saadadьг cyве cyzyn-paazьn pildinmes pyrytkelder, medeeler poor tur. Moon soŋgaar ol azьldь pildingir kьlgaş, azььn ciigedir polza coguur.

Tus yygynyŋ pygy kezigynneriniŋ xuralь 1935 cьlda 2-3 udaa polgan polza-taa, uk xuraldarga 30 xuudan azьг kezigynner oluruşpajьn turgan. Ol cyge ьndьq polgan teer polza, po xyn surgakcь cedip kelgeş, „taartta uluzuŋ cьq“ tep tuzaap kaarga, ooŋ cugaazьndan ertter eвes, paakkasokka carlaarga, camdьzьnga car ceder, camdьzьnga cetpes, camdьzь azьldaj pergen polgaş ooŋ cьldagaanь-pile xuralga kezigynnerniŋ 20-30 xuuzu-la keer tur.

„Moon soŋgaar xuraldarnь cьгda 5-6 xonuk puruŋgaar carlap, ol xuralga cyny tomaktazьг polganьn paaş udur tьŋnadьр tuza coguur“ tep, ajttьşkьn peeriвiske:

—Ol koncuq ekki cyве tur, xynde kizi azььndan-taa polza, xostanьр alьг polgaj,—tep, targaвь pajьгlap olurdu. Moon soŋgaar, po sanal ьşkaş azьldaar poor-oŋ.

Mooŋ egezi №: 20 (521) solunda. Am ulancьzьn sooigy solunga yndyrer.

Eş Tokanьŋ Parьn-xemcik-ce coraaş, „Kargь coraanьm“ tep attьq pizip turar cyylyn Kьzьl-xoorajnьŋ uluzu koncuq sonuurgap nomcup turar tur. Kədeezinde paza sonuurgap tur poor.

„Ee-taa salьm tur-ijin"

„Koncuɋ salьm tur-po. Aƶь-tөlym angьr kuştuꞑ toju polgan, al-podum ak tooş kьrьnda, ee-taa salьm turu-ijin!

Kьƶьl-xoorajnьꞑ Tөp emnelgezinin canьnda aƶьl-agьj ergeleer cerinin 7 xaʙanь pister, coguur cerlernin murnunga xomudaarьʙьs polza, pistin cьdar ceriʙis ak tooş, sook, mьjak-sidik tola pergen, al-pottarьʙьs amь-tьndan carlьr cetken cьdьr-pis. Mьjak-sidik cok turar teerge, cer-le tiriɋ amьttanga ol cok turup polʙas cyʙe tur.

Po pagaj pajdal-pile turgaş, 34 ooldarьʙьstan carьlgaş, am po xyn al-pottarьʙьs amь-tьndan carlьr tep olur-pis. Ol tugajьn todargajlap kөreel: 36 cьldьꞑ 2 ajnьꞑ 22-23-tyn tynezinde ak tooş kьrьnga pis 2 xaʙan tөreeş, ooldarьʙьstь sookka alьstьʙьs,

Moon murnunda, Profes tөp cөʙilelinden ʙrigattar xьnap kөөrge, ses emiiʙis şaaranajnьp, iji kulaaʙь talʙьnajnьp, sөөk kuduruuʙus-pile cer kьmcьlap turgan pis. Paza „Şьn" solunga piƶip kaanьn kөrgeş, ol tyne ol solun-pile olura xonup turgan-pis. Am ol cyʙe şьnar cok polgan mьndьɋ-ijin.

Po tugajьnda xemceɋ ap turgan-pe teerge,—cer-le-cok-ijin. Xarьn sen tөleer-sen tep pir uruɋnun kьrьn-ce cuurup turgan, ol şьn eʙes.

34 ooldu kaƶaa-xoraazь cok cerge aƶaap alьrьʙьs koncuɋ pergen turgan polgaş xarьn pottarьʙьs amьʙьstan carlьr tep turpis. Po tugajьn pisti ergeleen kiƶi xarьlaar uƶurluɋ!

Po yjede nam, cazak mal paaƶьn өstyrer tep sorulga salьp turarьn ergim xөj pilir poldur. Pistin 34 sannьɋ pir kaƶaa ooldarьʙьstь sookka toꞑurup algaş, Kьƶьl-xoorajnьꞑ kьƶьl-kaldar ьttazьn cemgerip turarьn ap keerge, nam, cazaktьꞑ sorulgazьnga kancap-taa taarьşpas polgaş piske uluɋ aƶьɋlьɋ poop turar tur.

Po tugajьn coguur cerlerden coguur xemceɋ algaş, aƶьɋ-şyƶyɋlyɋ piske xarьƶьn peerin koncuɋ tilep, ses emiɋ saamcьj pergen. iji kulak talʙьja pergen, sөөk kuduruk şөjly pergen olur-pis.

Po kьşьn soogu-taa pergele poldu, xarьn pis le polgaş cer ap keldiʙis. Pir eʙes am yr poor polza, pister-taa өlyp magat cok!

Ee-taa, salьm tur-ijin.

„Aƶьɋlьɋ xaʙannar"

Xaraal aldьn uurgajьnda eş Ţeʙerekke xarьь

Eş Ţeʙerek slerden Xaraal aldьn uurgajьnьꞑ aƶьlcьnnarьnьn 36 cьlda cagaan solunnarь 2 ajda mьrьnaj kelʙeen polgaş 7 tugaarlьɋ „Şьn" solun paza kelʙejin paardь tep, „Şьn" solun redaksьƶьnga kelgen ajttьrьnarnь redaksьdan xarьlaarь polza:

Cer-cernin solunnarьn poşta ceri taradьr peer uƶurluɋ. Redaksь ceri polza, ьnca solun parlap periner tep poşta cerinden kelgen cagьɋnь solun xeʙileer cer-ce tamcьdьr pergeş, cyk-le ol sannь cetce parladьr peerden angьda, ol-po cernin cagьlgazь ьnca, onu ьncaar-mьncaar taradьr tep ajttьrьɋnь karacangьs poşta ceri ergeleer cyʙe tur.

Paza solun cagaannarьꞑ akşazьn poşta ceri xyleep ap turar polgaş redaksь ceri polza, өj-өjde poşta cerinden mьnca solunnuꞑ өrttee tur teeş, ooꞑ 10%-zun kazьr algaş, cys-cyzy-pile, munꞑ-munꞑu-pile şilcidip kelgen akşanь xyleep ap turardan angьda, cogum ol-po koƶuunnun, ol-po pydyrylge cerinin ьnca-mьnca cagaan solunnarьnьꞑ akşazь tep cyʙeni pilʙes polgaş xarьn ooꞑ taꞑzьƶь solun taradьr poşta cerinde poor cyʙe tur.

Mьndьɋnьn tөleezinde, moon songaar kajь-taa cerde eş-өөrler cagaan solunu kelʙejin paarga iji-pe, ooꞑ akşazь pudula peerge, redaksь cerinden negeʙejin, poşta cerinden negeze coguur.

Xyn pyrynyn ergeleen aƶьlnьn aajь-pile po coruktuꞑ negeldeƶi piske xamaarьşpas polurun tajьlʙьrlaanьndan angьda, po tugajьn aratkor talazь-pile solunga ilerediri piske xamaarьşpas tiʙeen tur eşter. Xarьn solunga ilerediri cer-le cugula polur tөleede, kөdeede aratkorlarnь eʙileldep turgaş, cagaan solunnu eezinge cedirʙejin paar ijikpe, ooꞑ akşazьn samcьɋdaar coruk-pile şьngьь temissezir-pis.

Xaraal-aldьn uurgajьnьꞑ cagaan solunnarьnьꞑ cetpejin turarьnьꞑ tugajьn Tөp poşta ceri am taraanьn yner solununga xarьlaza coguur.

„Şьn" solun ceri.

Ţeʙe-xaja polgaş Pajan-tala sumularьnga margьldaanьꞑ kьjgьrьь

Cөөn-xemcik koƶuunu Xajьrakkan sumuznuꞑ pygy arat conundan, slerniꞑ sumularnь 36 cьldьꞑ solun, parlalga cagьlgazьn өstyryp kөʙydediringe polgaş şьnarьn sajzьradьrьnga slerni margьldgaaga kьjgьrьr tur-pis.

Pistin sumu, solun cagьlgazьn ertken cьldьn 11-12 ajlardan egelep coruikanьʙьstь, po cьldьꞑ 2 ajnьꞑ 17-de tynꞑep kөөrge: „Şьn" solun cьlda—72, 6 ajda—11, kattьşkaş—83, „Areʙe şьnь" cьlda—16, 6 ajda—15, kattьşkaş—31, „Byleten" cьlda—24, „Xostuɋ arat" solun cьlda—6, pygy cagьlga kattьşkaş—145.

Am pistin sumunuꞑ өregezi 230, cagьlganь po turganьnga nemeeriʙis polza: „Şьn"—18, „Areʙe şьnь"—19, „Xostuɋ arat"—44, „Byleten"—6, ystyndeeƶi-pile kattьşkaş—228 cagьlganь, 36 cьldьꞑ turguzunda yzylʙes kьldьr par turguzar-pis.

Pistin po kьjgьrьʙʙьstь slernin sumulardan xyleep algaş, xarьƶьn tьnnadьrьn tiledi. Moon 1 tugaar tynnelin 4 ajnьn 25-te, 2 tugaar tynnelin 8 ajnьn 25-te corudarьn xyleenip tur-pis.

Sumu targazь KYDER.

Nam yyrynyn targazь COLDAK-SOTPA.

Aratkor TOKKUR-OOL.

Likpuntu surguulu aƶьtkan

Tees-xem koƶuunununuꞑ Cьrgalandь sumuzunda, po cьldьꞑ 2 ajnьꞑ 4-ten egelep, 4 kezek cerde 200 өөrenikciliɋ, 2 aj xuussaalьɋ likpuntu surguulun aƶьdьp egeleen, ьnda xereeƶenner 118, er kiƶi 82, ooꞑ iştinde nam kezigynneri 29, areʙe kezigyny 31, arattar 90.

Polarnьn өөrenir cyylderi polza, 1, Tьʙa piƶik, 2, san podalga, 3, ulus tөrezi—mьndьɋ cyylderni 4 ajnьꞑ 4-ke cedir өөreniri-pile egelediʙis.

Paşkь PAJЬSTAN.

Ylegerliɋ nam keƶigyny

Uluɋ-xem koƶuunu Şagaan-arьɋ sumuz Ak-talda nam keƶigyny eş Pajьr-ool, podunun idepkeji-pile 34 cьldьꞑ kyzynynde kezip aƶaap algan sigeninden pir saraat kur aşkan, ertken kyzyn paza sigenni arʙьnь-pile peletkep alganьndan malь koncuɋ ekki xyr turar polgaş po cьldьꞑ 2 ajnьꞑ 13-te pir saraadьn, malь paksьraan 10 kiƶige ciik өrttekke satkan, am pir saraadь paza cym turʙu-şaan.

Cer-cerde nam keƶigynneri Pajьr-ooldun ylegerin alьr coruk cugula tur eʙes-pe.

O. Tugansь.

Sumu targazь Xyrʙeştej adьɋ-la

Tandь koƶuununuꞑ Meƶegej sumuzunuꞑ targazь Xyrʙeştej teerzi, 35 cьldьꞑ 9 aj yjezinde aƶьɋ araganьꞑ aagь-pile arat Toktugunu sappьk idik-pile 3 tagьn xarlьktьr tepken polgaş Xas-ool tep kiƶinin paaƶьn iji iliɋ xire cara tepken. Ooꞑ soonda 10 aj yjezinde paza la araga iƶip algaş, 8 tugaar arʙannьꞑ targazь Kaşpьk-oolduꞑ kьrьn-ce xalьj pergeş, ьƶьrьr, kakkьlap ettep turda, eş Kaşpьk-ool ojttur idipkeş, aattanьr algaş, „seni sumu targazь tiʙes men, ьƶьrar targa teer-men" teeş, kakkaş ьdьpkaan soonda, myn Xyrʙeştej kydeezi Sьrat-xuuraktьꞑ өөnyꞑ eƶiin cara tepkeş, ol өɋge kire pergeş, „men Kapşьk-ooldu poolaar kiƶi-men" tep poo segirip ap turgan.

Cangьs po-taa eʙes, Xyrʙeştejniꞑ aragalaarь-taa koncuɋ, askь murnu ojda-kajda, araga işken sanьnda kadajьn paza etteer, arat tymenni, „slerni cagьrar ergeliɋmen, meeꞑ adьƶьmda sler" tep şaandakkь kargьs tyƶymetter ьşkaş, „aragaƶьrak, aaspьrak, targaƶьɋ" turar tur.

Xyrʙeştejniꞑ po aaƶьlap turganь, xoojlu tyrymge-taa taʙarlaƶьr polgaş al-podu mьndьɋ uƶur tyrƶok turda, onaaşkan aƶьl xeree-taa kandьɋ ortta tur tep? Po tugajьn koƶuun cagьrga cerinden tarьj xьnap kөrgeş, kadьɋ xemceɋ alьrьn kulak salьp olur men.

Picce-tura.

Xudjaşef өrttekti kazьr cip turar

Toƶu kozkooʙunuꞑ өlyk, ciɋ et peletkelcizi Xydjaşef teerzi, arattarnьꞑ satkan өlyk, ciɋ ediniꞑ coguur өrtteen kudulatkaş ap turar, ьlangьja Cьkkьma tep pir kiƶinin satkan aldьrьnga kьƶьldьꞑ өlyk skladь 75 akşa nemep pergen cyyl par, oon-taa өske arattarnьꞑ cugaalap turarь polza, po cer өlyk өrtteen өske majgьnnardan eʙeeşke alьr tur, teeş ekkelgen өlyk cyylyn өske majgьnnarga apparьr sadьp turarьpile podunun өlyk sadьp alьşkьnь şooluɋ corʙajьn turar.

Xydjaşeftin po ciiƶen pajdalьn kozkoop paaştaar cerden xьnap kөrgeş, pir aajьn tьrpaa-ce, arattarnь arga-pile culup cip turar appaardь.

Aꞑcь.

4cagьlganь kyysseen

Parььn-xemcik koƶuunu Xөl sumuzunuꞑ 8 tugaar arʙan nam keƶigyny eş Kalzaꞑnьꞑ, 36 cьldьꞑ cagьlgalarь: „Şьn" solun, „Areʙe şьnь", „Byleten", „Xostuɋ arat"—mьndьɋ 4 cagьlganь şuptuzun pir pir cьl polcaɋlьɋ cagьр algan.

Po eş Kalzaꞑnьꞑ ylegerin өske nam, reʙane keƶigynneri edereri cugula tur.

Tilgiƶek.

Eryy tyrymynyꞑ 23 cyylynyꞑ tajьlʙьrь

(22 cyyly № 20 „Şьn" solunda)

23 cyyl. Yrgylcy kььр turgan ijik-pe, kyrynege şьnarlьɋ xora cedirip, uran arga-pile cөpşeerel cok өrttektiɋ cyʙeni kьƶьgaar өttyrerlernin jalazь polza, xөreꞑgizin xaʙьrʙь-şaan, pir cьldan eʙeeş eʙes xuussaada şьngьь xoruɋdaar, ol cok polza, şөleezin kazььr.

TAJЬLBЬR: Kьm pir kiƶi podunuꞑ onza ajьldьɋ sagьştьь-pile kyrynege şьnarlьɋ xora cedirip, uran arga-pile cөpşeerel cok өrttektiɋ aldьn, mөꞑgyn, akşa saazьn, mal, et-paraan, oon-taa өske өrttektiɋ cyʙelerni podunuꞑ turazь-pile ьnaj peer curt kьƶьgaarь өttyryp, onu saarьp sajgarьp podunga aƶьɋlaar polgaş moon tugajьnda kyrynee xora cedirgen polza, mьndьɋ xerek kьlgan kiƶininꞑ xereen yzyp şiiderde, uk kiƶininꞑ kьlgan xereeniꞑ şьnar pajdalьn xьnap tьpkaş, onza ajьldьɋ polza, xөreꞑgizin xaʙьrʙь-şaan, 1 cьldan eʙeeş eʙes xuussaada şөleezin kazьr paƶьnga olurttup şiider uƶurluɋ tur.

TAR Ystykky şyygyzynyꞑ oralaksь targazь Sunduj.

Taꞑzьnnь nam talazь-pile tьꞑzьɋ xemceɋ alьr xerek

Pii-xem koƶuununuꞑ Sesserliɋ sumuzu nam keƶigyny polgaş RTO yyrynyꞑ targazь Taꞑzьn teerzi, oɋlu Kaşpьk-ool kadaj ap alьrga, po cьldьꞑ 2 ajnьꞑ yjezinde „oɋlunun kadaj alganьnga pajьrlal kььr kiƶi-men" teeş, aalьnьꞑ canьnda pir xamaattь kiƶige xьmьs kьldьrьр algaş, kudalarьn cььр keldirgeş, uk pajьrь sөөlzyrep corda, Taꞑzьn-taa xamьk cььlgan conuꞑga calcьр yndy.

Pir tugaarьnda-la kerninin akkьzь Kaaƶaptьꞑ iji karaandan suɋ yndyr tepkeş, oon Mongalbiiniꞑ caagьn pir caskaaş, Namcьldь cuduruu-pile pir şaşkaş, Ciƶitpej tep ooldu paza pir ystyrgeş, oon Toluma tep picce xereeƶen uruɋnu şaaƶaꞑ ajak-pile candьr kakkaş, ajak-xьmьş saʙalarnь yreɋdeʙi-şaan, xamьk cььlgan conun „teneen xajьrakkan teɋ" algьrьр-kьşkьrьр turgaş, cyk pьdaradьr sьʙьrttap turdu.

Taꞑzьnnьꞑ po coruun kөryp turarga, taanda-la koncuɋ cydek xeʙir cok cyʙe poldu. Po tugajьn, nam talazь-pile kadьɋ xemceɋ alьrьn kulak salьp olur-men.

Kara-suɋ.

Adaʙastaj am-taa yyrde şilciʙeen

Uluɋ-xem koƶuununuꞑ Yrʙyn sumuzu nam keƶigyny Adaʙastaj teerzi, 1933 cьlda Cөөn-xemcik koƶuunu Xajьrakkan sumuzunga kelgeş, po 36 cьlga cedir myn sumuda yyrde-taa şilciʙeen, xural-suɋlaaga-taa parʙas—mьndьɋ keƶigyn par tur.

Poduꞑuꞑ aƶьl-agьjьnь sajzьralgazь paza koncuɋ koşkak. Po keƶigynny coguur cerinden xemceɋ alьrьn kulak salьp olur-men.

Pөl.

Morlap keer polza-aar

Tandь koƶuunnuꞑ Meƶegej sumuzunuꞑ targazь Xyrʙeştej teerzi, Meƶegej kaʙьƶьnda turar 5 arʙannarnьꞑ karaaꞑga kөzylʙeenden peer 5 aj cedip tur. Ьlangьja po kьştьꞑ ajьldьɋ cudunuꞑ yjezinde, myn arʙannarь kandьɋ pajdaldьɋ turarьn tegerip kөrʙes, cyk-le podunun aalьnьꞑ canьnda xamaarƶьr өregelerni karaktap cьdar poordan paşka, sumuzunuꞑ pir keziin uttup algan olurar tur.

Sumu targazь kiƶi polza, ьlangьja po cut yjezinde pygy arat conun kezip turgaş, olarnьꞑ curttalga pajdalьn taarьştьrьр, coguur ajttьşkьn paaştalgazьn peer uƶurluɋ polgaj.

Ьndьɋ turʙuce, Xyrʙeştejnin anaa olurganь polza, podunun aƶьlьnьꞑ sulazьn ajttьр turar tur. Ьndьɋ tөleede, Xyrʙeştejni koƶuun cerinden tolgaar polza coguur.

Sandaj.

Pistiꞑ xarьʙʙь

Taꞑdьda Taʙaa-cap—Eleges sumuzunuꞑ cudunuꞑ pajdalьn piƶeeniꞑer koƶuunnuꞑ cut tyꞑneli-pile tөmej poldu.

Kөk.tejde Caş-ool—cut poldu-la tep cyylyꞑ ereꞑgej poldu. Am cut-pile kancaar temissezip turarьnьꞑ pottuɋ cyylderinden piƶi.

PXK Xөlde Tookkur, Tilgiƶek—xural polgan tugajьn piƶeeniꞑerniꞑ өjy ertken tur.

CXK Cajlaɋ-alaakta „Arzьlaꞑ"—Tөmyr-oolduꞑ tyrƶok coruun, tus sumuda xana solununga piƶi.

CXK Ţeʙe-xajada Tokkur-ool—cut tugajьnda piƶeen cyylyꞑnyn yndyrze coguur өjy ertken tur.

UXK Kara-talda „Pөry"—tus sumuda pөry aɋlaaşkьnь sula tugajьn ьnda xana solununga piƶi.

UXK Ejliɋ-xemde „Xьnap pilir"—Şokkar-oolduꞑ tugajьn, sumuda xana solununga piƶi.

UXK Xendergede Tyʙekkej—cut tugajьn piƶeeniꞑ koƶuunnuꞑ tyꞑneli tөmej polgaş tapkьr tөleede yndyrʙeen.

CXK Şemide Orʙaazat—cut poluru cajlaş cok tep piƶeen cyylyꞑ yndyrze coguur өjy ertken tur.

Kьƶьl-maƶalьkta paşkь O. Lopsaꞑ—paaştьꞑcьʙьs morlap cordu tep cyylyꞑnyꞑ yndyrze coguur өjy ertken tur.

Şagaan-arьɋda „Şojluɋ tөꞑ"—200 akşanьꞑ pargan izi pildinmes teeniꞑde, kazan, kajь yjede turganь pildinmes tur.

PXK Şekpeerde Kөpejek—cut tugajьn piƶeenin ereꞑgej poldu. Ooꞑ sөөlgy todargaj tyꞑnelin piƶip kөr.

Uluɋ-xemniꞑ Yrʙynde eş Tamʙьpa—RTO-ga 9 akşa tuzalaanьꞑarnь sumuda xana solununga piƶii.

Kьƶьl-xoorajda „Olurukcu"—xooraj komunal aƶьl-agьj cerinde Corʙaanьꞑ ajьn coguur cerin-ce medeelediʙis.

Şagaan-arьɋda langьь komizi Curukpan—kozkoop ʙugalterininꞑ pagaj aƶьlьn kozkoop paaştaar ceri-pile cugaalaş.

Xytte M. Najdaꞑ—anaa nam yyry carьр turguzar tep sanalьꞑnь nam kozkomun-ce kiir.

Kaa-xemde Caş-ool—mal aarьnьꞑ tugajьnda piƶeen materialьꞑnьꞑ piƶeeni koncuɋ pagaj polgaş yndyrttynmes tur.

Cөөn-xemcikte „Aratkor pireezi"—Cьrgakkьda 11 tugaar nam yyrynyꞑ sekreteri Cimittiꞑ cetpes aƶьlьn nam kozkomunga medeele.

Taꞑdьda „Sьdьm"—Kөk-puluꞑ sumuzu Mьjak-pannьꞑ ceiden kajь xamaan cok ulus malь tudup munar coruun sumu cagьrgazьnga tьꞑnat.

Cөөn-xemciktiꞑ Cьrgakkьda „Karaxaja"—keƶigyn Orʙaazaꞑnьꞑ aƶьlьꞑga calgaa, xamga cydyyr coruun yyrge medeele.

Şagaan-arьɋda „Şьn sөstyɋ"—lamaa cydyyr keƶigynner tugajьn xana solununga piƶi. Paza kyrekonom tugajьnda ьrьꞑ murnukku ynyr turgan ьrlar-pile utkazь tөmej poldu.

CXK-da S. Sendaƶь—Iƶiɋ-kara sumuzunuꞑ Şaꞑcьda nam yyrynyꞑ cagьр algan solunun ьnda xana solununga cьrьdьр piƶi.

Kьƶьl-xooraj Tiraƶь 4.738 XARЬЬSSALGALЬɊ REDAKTOR LYNDYP.
Kyrynenin 1 tugaar tipograʙь